

**Інформаційна довідка
щодо проекту Закону України «Про внесення змін до
деяких законодавчих актів України щодо звільнення
працівників та інших особливостей трудових відносин
на період дії режиму воєнного стану»
(реєстр. № 14063-2 від 07.10.2025)***

***Анотація.** В інформаційній довідці містяться результати аналізу пропозицій, передбачених законопроектом «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо звільнення працівників та інших особливостей трудових відносин на період дії режиму воєнного стану» (реєстр. № 14063-2 від 07.10.2025).*

***Ключові слова:** трудові відносини, режим воєнного стану, тимчасово окуповані території, припинення трудового договору, порядок звільнення працівників, внутрішньо переміщені особи.*

Вступ

В Україні базовий нормативно-правовий акт, згідно з положеннями якого регулюються трудові відносини, прийнято понад 50 років тому. З огляду на кардинальні зміни соціально-економічного та політичного контексту, відповідна модернізація Кодексу законів про працю України¹ протягом багатьох років ставала предметом суспільних дискусій. Однак, ще радикальніші зміни в усіх сферах суспільних відносин після 24 лютого 2022 року пришвидшили як оновлення трудового законодавства, так і врегулювання особливостей відносин у сфері зайнятості та праці в період воєнного стану з метою збереження можливості забезпечувати роботу підприємств, зайнятість населення та підтримку економіки².

Основна частина

До Верховної Ради України внесено проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо звільнення працівників та інших особливостей трудових відносин на період дії режиму воєнного стану» (реєстр. № 14063-2 від 07.10.2025) (далі – законопроект), метою якого є «удосконалення законодавчого регулювання у сфері трудових відносин на час дії правового режиму воєнного стану»³. Цей проект є альтернативним до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо припинення державної служби, служби в органах місцевого самоврядування, звільнення працівників та інших особливостей трудових відносин на період дії режиму воєнного стану» (реєстр. № 14063 від 22.09.2025).

Суб'єктами законодавчої ініціативи актуальність запропонованих змін аргументується необхідністю вирішення проблем працівників і роботодавців, які

¹ Кодекс законів про працю України від 10 грудня 1971 року № 322-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#n697>

² Волянська О. Без відпочинку та страйків. Трудові відносини в умовах воєнного стану. *Економічна правда*. 2022. 25 бер. URL: <https://epravda.com.ua/columns/2022/03/25/684645/>

³ Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо звільнення працівників та інших особливостей трудових відносин на період дії режиму воєнного стану» (реєстр. № 14063-2 від 07.10.2025). URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/57598>

мали трудові відносини в момент окупації, на тимчасово окупованих зараз територіях. Пропонується внести зміни до законів України: «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану»⁴, «Про внесення змін до Закону України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану» щодо обміну інформацією та призупинення дії трудового договору»⁵ та «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб»⁶, зокрема: додати до причин розірвання працівником трудового договору за власною ініціативою у строк, зазначений у його заяві, тимчасову окупацію території, де розташовано підприємство (крім випадків примусового залучення до суспільно корисних робіт в умовах воєнного стану, залучення до виконання робіт на об'єктах критичної інфраструктури); запровадити порядок виплати працівнику, з яким припинено дію трудового договору та робоче місце якого розташовувалося на тимчасово окупованій території (далі – ТОТ) в момент окупації, нарахованих йому сум; використовувати відомості про працівника, що зазначені у державних реєстрах та розпорядчих актах роботодавця, для відновлення записів, інформації в особовій справі/картці у разі її знищення або втрати, чи відсутності доступу до неї; закріпити право внутрішньо переміщеної особи (далі – ВПО) на припинення в односторонньому порядку трудового договору (іншого виду зайнятості) за попереднім місцем проживання, яке знаходиться на ТОТ, а також визначити відповідну процедуру.

Загалом підтримуючи наміри щодо удосконалення правового регулювання звільнення працівників та інших складових трудових відносин на час дії режиму воєнного стану, а також вважаючи цілком слушною пропозицію щодо включення до причин розірвання працівником трудового договору за власною ініціативою у строк, зазначений у його заяві, тимчасову окупацію території, де розташовано підприємство, маємо зазначити таке.

Доречно звернути увагу на наявність визначення згідно з положеннями Кодексу законів про працю України (статті 44, 47, 116, 117)⁷ та Закону України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану» (стаття 13)⁸ базових складових алгоритму проведення розрахунку роботодавця з працівником при його звільненні. На роботодавця покладено зобов'язання щодо письмового повідомлення працівника про нараховані та виплачені йому суми при звільненні. Означене повідомлення повинно надаватися працівникові в день звільнення та містити інформацію про кожен вид виплати: основна та додаткова заробітна плата; заохочувальні та компенсаційні виплати; інші виплати, на які працівник має право згідно з умовами трудового договору і відповідно до законодавства. У випадку, якщо в день звільнення працівник не працював,

⁴ Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану : Закон України від 15 жовтня 2022 року № 2136-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-20#Text>

⁵ Про внесення змін до Закону України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану» щодо обміну інформацією та призупинення дії трудового договору : Закон України від 1 травня 2025 року № 4412-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4412-20#Text>

⁶ Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб : Закон України від 20 жовтня 2014 року № 1706-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1706-18#top>

⁷ Кодекс законів про працю України від 10 грудня 1971 року № 322-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#n697>

⁸ Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану : Закон України від 15 жовтня 2022 року № 2136-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-20#top>

відповідні виплати слід здійснити у строк не пізніше наступного, після пред'явлення ним вимоги про розрахунок, дня. Крім цього, визначено розмір виплат та строк їх здійснення у разі затримки, з вини роботодавця, розрахунку при звільненні працівника та розмір відшкодування за результатами вирішення спору щодо належних звільненому працівникові сум.

З огляду на зазначене, постає запитання щодо доцільності розроблення Кабінетом Міністрів України спеціального порядку виплати, у разі припинення трудового договору з працівником, робоче місце якого було розташоване на ТОТ в момент окупації, нарахованих йому сум (абзац 11 частини першої статті 13 Закону України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану» в редакції законопроекту). Так, очевидно, що законодавство потребує адаптації до режиму воєнного стану, водночас доцільно брати до уваги й сучасні економічні реалії, зокрема плюралізм форм власності підприємств. На нашу думку, надмірна зарегульованість трудових відносин, наприклад, розрахунку роботодавця з працівником, не є оптимальним підходом для вирішення актуальних проблем в означеній сфері. Разом із тим, за наявності у суб'єктів законодавчої ініціативи власного бачення відповідних процедур або намірів щодо деталізації положень, згідно з якими регламентується розрахунок роботодавця з працівником у разі припинення з ним трудового договору, доцільно було б викласти в законопроекті конкретні пропозиції з цього питання.

Абзац третій частини четвертої статті 7 Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» (у редакції законопроекту) відрізняється від абзацу другої частини четвертої статті 7 в чинній редакції уточненням щодо місця проживання ВПО, яке, з огляду на запропоновану зміну, спрямовано на удосконалення законодавчого забезпечення соціальних гарантій ВПО. Ідеться про право означеної особи на припинення трудового договору (іншого виду зайнятості) в односторонньому порядку. Згідно з положенням названого Закону відповідним правом наділено ВПО, яка не мала можливості припинити означений договір відповідно до пункту 1 статті 36, статей 38, 39 Кодексу законів про працю України у зв'язку з неможливістю продовження роботи за попереднім місцем проживання⁹. У формулюванні, що міститься в законопроекті, конкретизовано попереднє місце проживання як таке, що знаходиться на ТОТ. На нашу думку, словосполучення «попереднє місце проживання» є широким за своїм значенням і включає місце проживання, яке знаходиться на ТОТ, отож не потребує конкретизації.

Висновки

Релевантною щодо сучасних викликів стосовно адаптації законодавчого забезпечення трудових відносин в Україні до реалій воєнного часу є пропозиція авторів проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо звільнення працівників та інших особливостей трудових відносин на період дії режиму воєнного стану» (реєстр. № 14063-2 від 07.10.2025) про включення тимчасової окупації території, де розташовано підприємство, до причин розірвання працівником трудового договору за власною ініціативою у

⁹ Кодекс законів про працю України від 10 грудня 1971 року № 322-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#n697>

строк, зазначений у його заяві (крім випадків примусового залучення до суспільно корисних робіт в умовах воєнного стану, залучення до виконання робіт на об'єктах критичної інфраструктури).

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

** Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*